

د امام بخاري رحمه الله طلائي اثر صحيح بخاري

محمدي : 1402

د کتاب پیژندنه

د کتاب نوم: د امام بخاري رحمه الله طلایي اثر صحیح بخاري

لیکونکی: محمدی

انتشارات:

د چاپ کال:

د چاپ نوبت:

مقدمة

يوتر تولو ارزښتمنده اثر د رسول الله ﷺ په صحيح احادیثو کې "الجامع الصحيح المسند المختصر من امور رسول الله ﷺ و سنته و ایامه" مشهور په صحيح البخاري دی دغه کتاب په تیرو قرنونو کې د قرآن عظیم الشان خخه ورسته تر تولو صحيح کتاب بلل کېږي د صحيح حدیث په برخه کې خود اسلام دوبنمنان تل کوبنسن کوي چې د اسلام مصادر او شخصیتونو ته ضربه ورسوی لکه خنګه چې خینې وخت په قرآن عظیم الشان او خینې وخت هم په صحيح احادیثو باندې برید کوي صحيح البخاري او د هغه مولف هم ددې ډول بریدونو خخه خوندي نه دی پاتي د اسلام دوبنمنان غواړي چې دغه مقدس کتاب ته هم ضربه ورسوی او بیلاپل شبهات او شک پکې رامنځته کړي چې دوې به هیڅکله هم بريالي نشي د الله تعالى په مرستي سره، د صحيح البخاري په اړه ډیر کتابونه ليکل شوي خودلته ما وغونېتل چې د ځوانانو لپاره داسي یو لنډ کتاب چې دوې وکولي شئ امام بخاري رحمه الله او د هغه اثر صحيح البخاري وپېژنۍ ولیکم هره خیرنه چې ترسره کېږي د انسان د وس مطابق وي او الله تعالى انسان ته د یوه عمل ترسره کولو توفيق ورکوي په دغه کوچیني کتاب کې که کومه ستونزه وي دغه زما خپله نیمگړتیا ده او الله تعالى ته اميد لرم چې دغه ليکنه زما په صالحات کې وشميري او زما د ګناهونو د بنښې سبب وګرځي په آخر کې بیا هم د الله تعالى شکر ادا کوم چې ماته یې دا فرصت، صحت او عافیت راکړ چې د الله تعالى د رضا لپاره داسي یوه ليکنه ترسره کرم په آخر کې له تولو لوستونکو خخه هيله کوم چې ما په خپلو دعاګانو کې هير نه کړئ.

لړلیک

مختصر

عنوان

1.....	د امام بخاري پیداښت او زده کړي
1.....	د امام بخاري رحمه الله حیني خانګړتیاوي
2.....	د امام بخاري استادان
2.....	د امام بخاري شاگردان
2.....	د امام بخاري تاليفات
3.....	د امام بخاري وفات
3.....	د امام بخاري په هکله د علماءوو خرګندونې
4.....	د صحيح بخاري کتاب
4.....	د صحيح بخاري د تاليف علت خه و؟
5.....	د صحيح البخاري په اړه د علماءوو ویناوې
5.....	د صحيح البخاري ترتیب
6.....	د صحيح بخاري شروح
7.....	د امام بخاري خو طلاي وي nauي
8.....	اخذلیکونه

د امام بخاري رحمه الله پيداپست او زده کري

اصلی نوم يې محمد بن إسماعيل دی، نسب يې محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن مغیره بن برذبه ته رسیبی، محمد بن إسماعيل د جمعی په ورخ چې ۱۹۴۵ هجري قمری کال د شوال میاشتی ۱۳ نیتې سره سمون خوري نېری. ته سترگی وغړولی په ۱۰ کلنی کې يې د احاديثو حفظ او د علم زده کړه پیل کړ کله چې ۱۶ کلنی ته رسیده د ابن المبارک ووکیع کتابونه يې حفظ کړل فقه او اصحاب رای يې وپیژندل. یوه ورخ احمد بن حفص یو نظر ورته وکړ او ويې وویل (دغه شخص به شهرت ته رسیبی) یعنی مشهوره به شي. په ۱۶ کلنی کې د خپلې مور او ورور سره یو ظای په یوه علمي سفر کې مکه ته لار مور او ورور يې بيرته راوګرځیدل خو دي د علم زده کړي په خاطر په مکه کې پاتي شو تر خود مکې مکرمې له علاماوه خخه زده کړه تراپسه کړي.^۱

۱۷ کاله يې د صحيح البخاري په تالیف کې تیر کړل ۳۰۰۰۰۰ دری لکه احاديث يې حفظ و تقریبا ۲۰ کاله محمد بن إسماعيل په لیکلو کې تیر کړل.^۲

علامه الشیخ عبد المحسن العباد د امام بخاري په اړه فرمایي ۱۰۰۰۰ یو لک صحيح احاديث يې حفظ و او ۲۰۰۰۰ دوه لکه غیر صحيح احاديث.^۳

د امام بخاري رحمه الله حینې ځانګړتیاواي

د امام بخاري رحمه الله حینې ځانګړتیاواي په لاندې دول سره دي.

د بنه اخلاق درلودل، د هغه وخت له جنگي وسایلو او اسبابو سره يې پیشندګلوي لره او ماهره غشي ويشنونکي و. د خپل پلار میراث يې په مضاربت ورکړ او خپله د علم په زده کړه کې بوخت شو. یوه شپه يې د تجارانو یوې ډلي ته وعده ورکړه چې مال په ۵۰۰۰ درکوم ورته يې وویل سباته راشئ، سباته نور تجاران راغلل هماغه مال يې په ۱۰۰۰ گټي اخست نو امام بخاري قبوله نکړه او هماغه پخوانيو تجارانو ته يې په ۵۰۰ ورکړو. ویل به يې سباته غواړم چې د الله تعالى سره مخامن شم چې د هیچا غیبت مې نه وي کړي او په دغه برخه کې يې ډير احتیاط کولو. د میاشتی يې ۵۰۰ درهمه تراپسه شوي پیسی د غربیانو او مسکینانو ترمنځ ويشلى په ځانګړي توګه د علم طالبانو ته، د شپې لموخونو کې (تهجد) د قرآن دریمه برخه لوستله چې هرو دریو شپو کې د قرآن یو ختم کیدو.

^۱ منهج الإمام البخاري إعداد : أبو بكر كافي إشراف : الدكتور حمزة عبد الله المليباري الناشر : دار ابن حزم ۳۲/۱.

^۲ شرح صحيح البخاري تالیف أبو إسحاق الحویني الأثري حجازي محمد شریف [الكتاب مرقم آلیا، ورقمالجزء هو رقم الدرس] - ۹ دروس. ۱-۹

^۳ الإمام البخاري وكتابه الجامع الصحيح تالیف : الشیخ عبد المحسن العباد ۱-۴

د امام بخاري استادان

امام بخاري رحمه الله د پیرو استادانو خخه درس لوستی، اوریدلی او روایت یې کړي چې ځینو تاریخ لیکونکو ۱۰۸۰ استادان یاد کړي چې تر ټولو مشهوره یې په لاندې ډول سره دي.

احمد بن حنبل	علی بن مديني	مکی بن ابراهیم	محمد بن عبدالله انصاری
ابوحاتم رازی	ابوبکر او عثمان د ابوشیبہ زامن		اسحاق بن راھویه

د امام بخاري شاگردان

د امام بخاري رحمه الله شاگردان ډیر زیات دی چې مشهوره یې په لاندې ډول سره دي.

د امام بخاري <small>رحمه الله</small> مشهوره شاگردان
ابوعبدالرحمن نسائی د سنن نسائی مولف
ابوعیسی ترمذی د جامع ترمذی مولف
ابن ماجه
امام دارمی
امام مسلم بن حجاج نیشابوری د صحيح مسلم مولف ⁴

د امام بخاري تالیفات

امام بخاري رحمه الله لاندې کتابونه لیکلې دي.

د امام بخاري <small>رحمه الله</small> مشهوره تالیفات
قضايا الصحابة والتابعين وأقوابيلهم
التاريخ الكبير
الأدب المفرد

⁴ التجريد الصريح لأحاديث الجامع الصحيح مختصر صحيح بخاري (فارسي تأليف: محمد بن اسماعيل بخاري اختصار کننده: ابوالعباس زین الدین احمد بن احمد بن عبداللطيف الشرجي الزبيدي مترجم: عبدالقادر ترشابی ۱۴۸/۱)

اسامي الصحابه
الاشربه
بروالدين
التاريخ الأوسط
التاريخ الكبير
التاريخ الصغير
الجامع الصحيح من المسند من حديث رسول الله و سنه و ايامه مشهوره دی په صحيح بخاري
خلق افعال العباد
القراءه خلف الامام و

د امام بخاري وفات

د احاديثو امير المؤمنين محمد بن اسماعيل رحمه الله په ۲۵۶ هـ ق کال کې د اختر په شپه په ۶۲ کلنې کې وفات شو او د خرتنگ په کلی کې خاورو ته وسپارل شو (انا لله و انا اليه راجعون).

د امام بخاري په هکله د علماءوو څرګندونې

د امام بخاري رحمه الله په هکله دیرې ویناوی شوي چې تر ټولو لوی لقب یې د حدیث امير المؤمنین دی.

علامه مقدسی فرمایی محمد بن اسماعيل بن ابراهیم جعفی بخاری حافظ، د حدیث امير المؤمنین او د قران کریم خخه ورسته د احادیثو صحيح کتاب خاوند.⁵

امام احمد بن حنبل فرمایی خراسان د محمد بن اسماعيل په شان بل عالم ندی راوړي.⁶

د مکې مکرمې علماءوو دا نظر او ویل به یې محمد بن اسماعيل امام او فقيه و زمور او د خراسان.⁷

د محمد بن ابی حاتم او نجم بن فضیل نظر دا و چې فربى و فرمایل چې د محمد بن ابی حاتم بخاري وراق خخه مې واوريدل چې ویل یې ما محمد بن اسماعيل رحمه الله په خوب ولیده چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم

⁵ روضة الناظر وجنة المناظر في أصول الفقه على مذهب الإمام أحمد بن حنبل،تأليف ابن قدامة المقدسي،ناشر:مؤسسة الريان للطباعة والنشر والتوزيع،ط ۲ (۴۲۳) هـ (۳۹۹-۱) م ۲۰۰۲

⁶ منهاج الإمام البخاري إعداد: أبو بكر كافي إشراف : الدكتور حمزة عبد الله الملباري الناشر : دار ابن حزم ۳۴/۱

⁷ منهاج الإمام البخاري إعداد: أبو بكر كافي إشراف : الدكتور حمزة عبد الله الملباري الناشر : دار ابن حزم ۳۴/۱

شاته روان و، رسول الله صلی الله علیه وسلم روان و کله چې به رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل قدم پورته کړ محمد بن اسماعیل به په هماغه خای کې قدم اینښوده.⁸

د صحيح بخاري کتاب

صحيح بخاري د رسول الله صلی الله علیه وسلم د صحیحو احادیثو په برخه کې تر ټولو معتبر کتاب بلل کېږي اصلی نوم بې الجامع الصحيح المسند المختصر من امور رسول الله صلی الله علیه وسلم دی چې د خلکو ترمنځ د صحيح بخاري په نوم مشهوره شوي دغه کتاب کې ټول احادیث صحيح دی کوم ضعیف قول پکې نه دی ذکر شوي. صحيح بخاري د تاریخ په اوردو کې تر ټولو معتبره کتاب بلل کیده د قرآن عظیم الشان خخه ورسته.

د صحيح بخاري د تالیف علت څه و؟

امام بخاري رحمه الله د صحيح بخاري د تالیف دری علتوونه بیان کړي چې په لاندې ډول سره دي.

لومړۍ / د احادیثو صحیح کتاب ته اړتیا: خکه هغه مهال د احادیثو په برخه کې کتابونه تالیف شوي و چې د صحابه اقوال پکې شتون درلود ددې ترڅنګ د تابعینو فتوا گانی هم پکې موجودی وي لکه موطا د امام مالک رحمه الله اثر.⁹

دوهم / د استاد سپارښتنه د داسې کتاب ضرورت ته: امام بخاري رحمه الله خپل کتاب د خپل استاد امام إسحاق بن راهویه په سپارښتنی سره تالیف کړ.¹⁰

دریم / هغه خوب چې امام بخاري رحمه الله ولیده علامه ابن حجر عسقلانی فرمایی محمد بن سلیمان بن فارس وايی چې ما له امام بخاري رحمه الله خخه واوريدل چې فرمایل یې رسول الله صلی الله علیه وسلم مې په خوب ولیده چې زه مخامنځ ورته ولاړ ووم او په لاس کې مې پکه وه او په هغې مې د (میاشی او مج) مخنيوی کولو د خوب ځینو تعبیر کونکو خخه مې پونښته وکړه راته یې ووبل ته به د رسول الله صلی علیه وسلم خخه دروغ لري کوي چې دغه هم سبب شو صحیح بخاري ولیکم.¹¹

⁸ منهج الإمام البخاري إعداد : أبو بكر كافي إشراف : الدكتور حمزة عبد الله المليباري الناشر : دار ابن حزم ٤٢-١

⁹ التوضيح لشرح الجامع الصحيح،تأليف ابن الملقن سراج الدين أبو حفص عمر بن علي بن أحمد الشافعي المصري (المتوفى: 804 هـ). تحقيق دار الفلاح للبحث العلمي وتحقيق التراث،سوريا:دار التوادر ط ١٤٢٩ هـ - ٢٠٠٨ م،٧٦-١

¹⁰ فتح الباري شرح صحيح البخاري تاليف أحمد بن علي بن حجر أبو الفضل العسقلاني الشافعي الناشر : دار المعرفة - بيروت ١٣٧٩

¹¹ فتح الباري شرح صحيح البخاري،تأليف ابن حجر العسقلاني ٧-١

د صحيح البخاري په اړه د علماء و ویناوی

د اسلامي علماء په وینا صحيح بخاري د قرآن کريم خخه ورسته تر ټولو معتبر کتاب بلل کېږي د احاديثو په برخه کې چې ټولو علماء په دې اړه اجماع کړي ده پدې ئای کې اړتیا لیدل کېږي چې د ئینو علماء و ویناوي تاسو ته را نقل کړم.

علامه ابن عجر عسقلاني رحمه الله فرمایي د قرآن عظيم الشان خخه ورسته صحيح کتاب صحيح البخاري دي.¹²

علامه بدر الدين عيني رحمه الله فرمایي د شرق او غرب علماء پدې اتفاق کړي چې د قرآن عظيم الشان خخه ورسته صحيح کتاب بغیر له صحيح البخاري او صحيح مسلم خخه نشته.¹³

ابو حاتم مقرى رحمه الله فرمایي د قرآن عظيم الشان خخه ورسته صحيح کتاب صحيح البخاري دي.¹⁴

زين الدين قاهري رحمه الله فرمایي صحيح البخاري د قرآن عظيم الشان خخه ورسته صحيح کتاب بلل کېږي.¹⁵

علامه ابن نجار رحمه الله فرمایي صحيح البخاري د قرآن عظيم الشان خخه ورسته صحيح کتاب بلل کېږي.¹⁶

علامه على فقيهي رحمه الله فرمایي د قرآن عظيم الشان خخه ورسته صحيح کتاب صحيح البخاري دي.¹⁷

علامه سالوس رحمه الله فرمایي د تول امت په منځ کې یوه واضحه او بنکاره خبره همدا ده چې دغه کتاب صحيح البخاري صحيح کتاب دي د قرآن عظيم الشان.¹⁸

علامه شهود رحمه الله فرمایي اسلامي امت دغه کتاب د قرآن عظيم الشان خخه ورسته صحيح کتاب منلي.¹⁹

د صحيح البخاري ترتیب

امام بخاري رحمه الله خپل صحيح کتاب په کتب او ابواب باندې وویشو په صحيح البخاري کتاب کې شامل دي ۹۷ کتابه او ۳۴۵۰ بابه. امام بخاري خپل صحيح کتاب په (بد الوحی) باندې پیل کړي ورسته د ایمان کتاب

¹² فتح الباري شرح صحيح البخاري، تالیف ابن حجر العسقلانی ۱-۱۳

¹³ عمدة القاري شرح صحيح البخاري تالیف بدر الدين العیني الحنفی ۱۷ نیسان (أبریل ، ۲۰۰۶ م . ۱-۱۱)

¹⁴ إتحاف الرفيق بما صر من روایات بسجود النبي بالنحو و دحض قصة الغرانیق، تالیف أبو حاتم المقری، ص: ۱۲ :

¹⁵ الیوقايت والدرر في شرح نخبة ابن حجر، تالیف زین الدین محمد المدعو بعد الرؤوف بن تاج العارفین بن علی بن زین العابدین الحدادی ثم المناوی القاهري (المتوفی: ۱۰۳۱ھـ) تحقیق المرتضی الزین احمد، ریاض: مکتبۃ الرشد، ط ۱۹۹۹م، ۱-۳۴۵۰ بابه. امام بخاري خپل صحيح کتاب په (بد الوحی) باندې پیل کړي ورسته د ایمان کتاب

¹⁶ شرح الكوکب المنیر، تالیف تقی الدین أبو البقاء محمد بن احمد بن عبد العزیز بن علی الفتوحی المعروف باین التجار (المتوفی: ۹۷۲ھـ) تحقیق محمد الرحمنی و نزیہ حماد، ناشر: مکتبۃ العیکان، ط ۱۹۹۷م، ۱-۲۵۲-۱

¹⁷ الرد القویم البالغ علی کتاب الخیلی المسمی بالحق الدامع، تالیف: أ. د. علی بن محمد ناصر الفقیهی، ناشر: دار المائز - المدینة النبویة، ص: ۱۲۳

¹⁸ مع الانثی عشریة فی الأصول والفروع [موسوعة شاملة]، وملحق بها السنة بيان الله تعالى على لسان الرسول -صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ-، تالیف د علی بن احمد علي السالوس، ناشر: دار الفضیلۃ بالریاض، دار الثقافة بقطر، مکتبہ دار القرآن بمصر، ط ۱۴۲۴ھـ، ۲۰۰۳م، ۱-۲۹۰

¹⁹ موسوعة الرد علی المذاہب الفکریة المعاصرة، جمع وإعداد: علی بن نایف الشحود، ۲۳۹-۲۵

رائي، ورسته د طهارت كتاب، د لمونج كتاب، د روزي كتاب، د حج كتاب، د بیوع (معاملات) كتاب، د مرافعات كتاب، د شهادات كتاب، د صلح كتاب، د وصیت كتاب، د وقف كتاب او د جهاد كتاب شتون لري چيني غير فقهی ابوا ب يه هم ذكر كري لكه د پيداينست پيل، د پيغمبران د ژوند كيسى، جنت او دوزخ، د قريش مناقب او د پيغمبر صلی الله علیہ وسلم د اصحابو فضليت يه ذكر كري دي. د هغه خخه ورسته سيرت او د پيغمبر صلی الله علیہ وسلم غزوات يه ذكر كري لدي خخه ورسته د كتاب تفسير يه ذكر كري ورسته فقهی برخي ته راغلي د نکاح كتاب، د طلاق كتاب او د نفقه كتاب يه ذكر كري ورسته د خوراک كتاب، د خبلو كتاب، د طب كتاب، د ادب كتاب او د استذان (اجاره) كتاب يه ذكر شوي ورسته د نذز كتاب، د کفارات كتاب، د حدود كتاب، د تعبيير كتاب د فتن كتاب، په كتاب او سنت باندي اعتصاد او په آخر كي د توحيد په هکله يه خپل كتاب پاي ته رسولي.

لکه خنگه چي حافظ ابن حجر عسقلاني د صحيح بخاري شرح كري ده يوه دقيقه شميرنه يه ترسره كري دی وايي چي په صحيح بخاري کي تول احاديث د تكرار سره ۷۳۹۷ احاديث دی او تول معلق احاديث بيا ۱۳۴۱ کيري چي پير يه تكراري دی چي تول تال پکي ۹۰۸۲ احاديث کيري د تكراري سره.

د صحيح بخاري شروح

د اسلام علماءو صحيح بخاري ته پير زيات پام کري چي پدي عظيم كتاب باندي د ۸۰ خخه پير شروح ليکل شوي دی چي مشهوره يه په لاندي توګه دي.

ليکوال	د صحيح بخاري د شروح كتاب نوم
امام ابن حجر <small>رحمه الله</small>	فتح الباري د صحيح بخاري شرح
امام عيني <small>رحمه الله</small>	عمده القاري في شرح البخاري
شهاب الدين احمد بن محمد	ارشاد الساري الى شرح صحيح البخاري
شمس الدين محمد بن يوسف بن على بن سعيد کرمانی	الکواكب الدراري في شرح صحيح البخاري
ناصر الدين على بن محمد المنیر اسكندراني	شرح امام ناصر الدين
ابي الحسن على بن خلف بن عبد الملك	شرح صحيح البخاري
امام جلال الدين سيوطى <small>رحمه الله</small>	التوشیح شرح الجامع الصحيح
حافظ علا الدين مغلطای بن قلیج تركی مصری حنفی	التلویح في شرح الجامع الصحيح

	فيض الباري
مختصر الزبيدي	فيض المبدى

د صحيح بخاري اختصار شوي كتابونه هم شتون لري چې د بيلابيلو عالمانو لخوا اختصار شوي چې تر ټولو مشهوره يې د شيخ زبيدي دي د (التجريد الصحيح) په نوم.

د امام بخاري خو طلایي ويناوي

امام بخاري رحمه الله فرمایي د حق دعوتگر باید له دې خلورو مرحلو خخه تیر شي

لومړۍ: په یوه مرحله کې، ټول دده دونبمنان کېږي.

دوهم: خپل ټول ملګري له لاسه ورکوي.

دریم: جاهلان او کم علمه به ده ته پیغور ورکوي.

خلورم: په آخر کې به علما له ده سره حسادت پیل کړي.

او هر خوک چې له دغه خلورو مرحلو خخه تیر شو پوه شه چې دي د حق (بریالي) دعوتگر دي.²⁰

له امام بخاري رحمه الله خخه پونښته وشوه د هيردو دوا خه شی ده؟

ووبل باید په مسلسله توګه کتاب ته وکتل شي.

امام بخاري رحمه الله فرمایي (له هغه وخت راهيسي چې مې واوريدل غبيب کړل حرام دي هیڅ وخت مې غييت ونه کړ او اميد لرم چې پداسي حال کې د الله تعالى ملاقات ته ورشم چې د غييت په خاطر له ما سره محاسبه ونکړي.

امام بخاري رحمه الله فرمایي تر ټولو بنه مسلمانان هغه دي چې د رسول الله صلی الله عليه وسلم هير شوي سنت را ژوندي کړي صبر اختيار کړئ ای د سنت صاحبانو الله تعالى به خپل رحمتونه پر تاسي باندي نازل کړي
ځکه چې تاسو د خلکو په منځ کې لږي.²¹

²⁰ مقدمه صحيح بخاري (٤/١)

²¹ الجامع ١١٢/١

اخذليكونه

- منهاج الإمام البخاري إعداد : أبو بكر كافي إشراف : الدكتور حمزة عبد الله المليباري الناشر : دار ابن حزم .٣٢/١.
- شرح صحيح البخاري تاليف أبو إسحاق الحويني الأثري حجازي محمد شريف [الكتاب مرقم آليا، ورقم الجزء هو رقم الدرس] - ٩ دروس .١-٩.
- الإمام البخاري وكتابه الجامع الصحيح تاليف : الشيخ عبد المحسن العباد .١-٤.
- التجرید الصريح لأحاديث الجامع الصحيح مختصر صحيح بخاري (فارسي تأليف: محمد بن اسماعيل بخاري اختصار كننده: ابوالعباس زین الدین احمد بن عبد اللطیف الشرجی الزبیدی مترجم: عبدالقادر ترشابی ١٤٨/١).
- روضة الناظر وجنة المناظر في أصول الفقه على مذهب الإمام أحمد بن حنبل،تأليف ابن قدامة المقدسي،ناشر:مؤسسة الريان للطباعة والنشر والتوزيع، ط ٢ (٤٢٣-٣٩٩ هـ ٢٠٠٢ م).
- منهاج الإمام البخاري إعداد : أبو بكر كافي إشراف : الدكتور حمزة عبد الله المليباري الناشر : دار ابن حزم .٣٤/١.
- التوضيح لشرح الجامع الصحيح،تاليف ابن الملحق سراج الدين أبو حفص عمر بن علي بن أحمد الشافعي المصري (المتوفى: ٨٠٤ هـ،تحقيق دار الفلاح للبحث العلمي وتحقيق التراث،سوريا:دار النوادر ط ١٤٢٩ هـ - ٢٠٠٨ م، ١-٧٦).
- فتح الباري شرح صحيح البخاري تاليف أحمد بن علي بن حجر أبو الفضل العسقلاني الشافعي الناشر :دار المعرفة - بيروت .١٣٧٩.
- عمدة القاري شرح صحيح البخاري تاليف بدر الدين العيني الحنفي ١٧ نيسان (أبريل ، ٢٠٠٦ م .١١).
- إتحاف الرفيق بما صح من روایات بسجود النبي بالنجم و دحضر قصة الغرانيق،تاليف أبو حاتم المقربي ،ص. : ١٢ .
- اليواقيت والدرر في شرح نخبة ابن حجر،تاليف زین الدین محمد المدعاو بعد الرؤوف بن تاج العارفين بن علی بن زین العابدین الحدادی ثم المناوی القاهري (المتوفى: ١٠٣١ هـ،تحقيق المرتضی الزین احمد،ریاض:مکتبة الرشد ، ط ١٩٩٩) ، ١م، ١-٢٦٩.

- شرح الكوكب المنير،تأليف تقي الدين أبو البقاء محمد بن أحمد بن عبد العزيز بن علي الفتوحى المعروف بابن النجاشي (المتوفى : 972 هـ،تحقيق محمد الرحليلى و نزىه حماد،ناشر : مكتبة العبيكان، ط١٤١٨)، ٢٥٢-١٩٩٧ هـ.
- الرد القويم البالغ على كتاب الخليلى المسمى بالحق الدامع،تأليف : أ. د. علي بن محمد ناصر الفقىهى، ناشر : دار المأثر - المدينة النبوية،ص. : ١٢٣ .
- مع الاثنى عشرية في الأصول والفروع [موسوعة شاملة]،وملحق بها السنة بيان الله تعالى على لسان الرسول - ص بلى اللهُ عَلَيْهِ رَهْ وَ سَلَّمَ ، تاليف د علي بن أحمد علي السالوس، ناشر: دار الفضيلة بالرياض، دار الثقافة بقطر، مكتبة دار القرآن بمصر، ط١٤٢٤، ٢٠٠٣ هـ - ١٢٩ .
- موسوعة الرد على المذاهب الفكرية المعاصرة،جمع وإعداد: علي بن نايف الشحود، ٢٣٩-٢٥ مقدمه صحيح بخاري (٤١).
- مقام و منزلت صحيح البخارى و مولف آن از دیدگاه دانشمندان اسلام، استاد عبدالظاهر داعى، ١٤٠٢ هـ ش.
- جایگاه امام بخاری رحمه الله و صحيح آن، شاکر الذهبی، ١٤٠٢ هـ ش.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library